

Generieke Module Vaktherapieën: fopspeen of reddingsboei?

Er is veel gaande in de wereld van de ggz. Het meest opvallende voor de mensen die er werken is de ontbedding en daarmee samenhangend het verlies aan arbeidsplaatsen. Kommer en kwel. Ggz, geen gezellige zfeer. Maar de ontbedding staat niet op zichzelf, deze staat in het kader van een groots project van herpositionering van de ggz. En zoals bij veel veranderingsprocessen: als ergens een deur dichtslaat, gaan er elders ramen open.

Netwerk Kwaliteitsontwikkeling in de GGz: de cliënt aan het woord ...

Het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz¹ is een samenwerkingsverband dat is opgericht door de beroepsverenigingen van de psychiaters (NVvP), de psychologen (NIP) en het Landelijk Platform van cliënten in de GGz (LPGGz). In het Netwerk participeren daarnaast GGZ Nederland (werkgevers), Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en een groot aantal andere relevante beroepsorganisaties en stakeholders. De oprichting van deze organisatie vloeide mede voort uit het Bestuurlijk Akkoord Toekomst GGz. Volgens dit akkoord is de komende jaren een planmatige, continue verbetering en innovatie van de beroepsuitoefening van professionals nodig. Cliënten en hun naasten kunnen zo op een gelijkwaardige basis samen met een behandelaar beslissingen nemen. Eindelijk is de cliënt aan het woord.

Het Netwerk bestaat uit het bestuur, de Agendaraad en de Implementatieraad. Sinds de start van dit netwerk is er al heel veel ontwikkeld; er lopen nu in totaal 42 projecten bestaande uit 24 Zorgstandaarden (ZS) en 18 Generieke Modules (GM)². Aan veel van deze ZS en GM nemen leden van de beroepsverenigingen. Prachtig om ons beroep op deze manier zichtbaar te maken. Immers, wie positie neemt wordt zichtbaar. De Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB) heeft een projectaanvraag ingediend bij de Agendaraad en dat project is goedgekeurd: de Generieke Module Vaktherapieën (GMVT).

De GMVT: eerste toetssteen voor de vaktherapeutische beroepen

De doelstelling van de Generieke Module Vaktherapieën is tweeledig. Het doel is om de bestaande informatie over de vaktherapieën zodanig te ordenen en te beschrijven dat allerlei onduidelijkheden worden opgehelderd. Er zijn veel onduidelijkheden: bij collega-behandelaren (psychologen, psychiaters, huisartsen, et cetera), bij de cliënten (in de eerste, tweede en derde lijn, verenigd in de LPGGz), bij andere beroepen in de (g)gz (verpleegkundigen, verzorgenden, et cetera), bij de werkgevers (GGZ Nederland) en bij de zorgverzekeraars (ZN). Tot nu toe zijn we, naar de mening van de verschillende collega's, onvoldoende in staat geweest om hen duidelijk te maken wat we doen (interventies), voor wie onze methoden meer of minder geschikt zijn (doelgroepen), wat de cliënt concreet kan verwachten en hoeveel sessies nodig zijn in geval van zijn problematiek. Bovendien is de ZN benieuwd naar een mogelijk kostenplaatje.

Het doel is ook om twijfels over de effectiviteit van vaktherapieën weg te nemen. Dit project Generieke Module Vaktherapie dient gezien te worden tegen de maatschappelijk achtergrond – met name bij de ZN – van ernstige twijfels over werkzaamheid van de vaktherapieën in zijn algemeenheid: voldoet vaktherapie wel aan de stand van de wetenschap en de praktijk? Naar aanleiding daarvan heeft het Zorg Instituut Nederland (ZiN) een onderzoek laten doen en op grond daarvan een notitie geschreven: Vaktherapie en Dagbesteding in de geneeskundige GGZ (Borgerius en Visser, 2015)³. Borgerius en Visser concludeerden “dat er op dit moment onvoldoende goed onderzoek beschikbaar is om uitspraken te doen over de effectiviteit van vaktherapie”(p. 39). Gelukkig

heeft ZiN de beroepsgroep Vaktherapie tijd en ruimte gegeven om het bewijs voor effectiviteit van vaktherapie alsnog te leveren. “Eerste moment van peiling is in 2018, nadat de Generieke Module Vaktherapieën (GMVT) – die wordt ontwikkeld in opdracht van het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz – is opgeleverd. Uiteindelijk zal het Zorginstituut over vijf jaar (eind 2020) alsnog een uitspraak doen over de effectiviteit van vaktherapie als ondersteunende behandeling in de geneeskundige GGz”⁴.

De FVB heeft een projectleider aangesteld (Luuk Sietsma) die in afstemming met Irene Rentenaar vervolgens een voorzitter (René Benneker) en een inhoudelijk secretaris (Kees van den Bos) heeft gevonden. Samen met Irene Rentenaar vormen zij de kerngroep van het project GMVT.

Om te vissen heb je een net nodig: op zoek naar een ordeningskader

De kerngroep stond voor de vraag: welke informatie gaan we op welke manier verzamelen? Er wordt vanuit twee sporen gewerkt: (1) Welke interventies worden er zoal gebruikt door de vaktherapeutische beroepen? (2) Kunnen de zogenoemde transdiagnostische factoren een houvast bieden? De CPMO⁵ is gevraagd de bij hen bekende en beschreven interventies te verzamelen en te analyseren op doelgroep, doelen van de behandeling, toegepaste werkwijze en de veronderstelde werkzame elementen. Die commissie is voortvarend en efficiënt aan het werk gegaan en heeft inmiddels een lijst van ongeveer 160 interventies verzameld. Daarnaast is de kerngroep aan de studie gegaan over het begrip transdiagnostische factoren. Dit begrip heeft te maken met een visie op onderzoek en behandeling in de ggz. Het onderzoek naar psychiatrische stoornissen en de behandeling daarvan is veelal gebaseerd op categorale, symptoomgerichte, diagnostische classificatiesystemen, waaronder de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM). “Hoewel de DSM-benadering onze kennis en kunde met betrekking tot psychopathologie ontegenzeggelijk heeft vergroot gaan er steeds meer stemmen op om een meer Transdiagnostische benadering te volgen bij het begrijpen en verhelpen van psychopathologie”⁶. Veelvoorkomende transdiagnostische factoren zijn slaapproblemen, verstoringen in het zelfbeeld en emotieregulatie, perfectionisme en dwangmatig gedrag. Ook Van Os pleit voor deze benadering in zijn boek *De DSM-5 voorbij*⁷. Om meer thuis te raken in het denken van de transdiagnostische factoren is er een workshop over dit thema geweest, gegeven door Bas van Heycop ten Dam, één van de auteurs van het boek *Transdiagnostische factoren*⁸. Aan deze workshop hebben meegewerkt de kennisinnovatoren van de verenigingen, docenten van de bachelor- en masteropleidingen (hbo en wo) en andere kennis-geïnteresseerden. Er wordt nu gewerkt aan een tweedimensioneel ordeningskader: de door de CPMO verzamelde interventies en het resultaat van het zoekproces naar de transdiagnostische factoren die door de inzet van vaktherapieën behandeld kunnen worden. De uitkomst van deze twee processen wordt gecombineerd tot een overzicht van de door de vaktherapieën te behandelen transdiagnostische factoren. Daarna wordt aan vakspecialisten, zoals aanwezig in de Commissie richtlijnen of de vertegenwoordigers in de verschillende projecten, gevraagd of hiervoor onderbouwing te vinden is. Aan de hand daarvan zal de module beschreven worden.

Werkgroep en Adviesgroep GMVT: kritische checkpoints gedurende de ontwikkeling

Het werk van de kerngroep wordt getoetst door deskundigen in en buiten de vaktherapeutische beroepen die met elkaar de werkgroep vormen. Hierin zitten personen uit de vaktherapeutische context (Jooske van Busschbach en Susan van Hooren, beiden lector; Karin Hilderink en Chris Raaijmakers, beiden vaktherapeut), uit de LPGGz (Monique Wilmer), uit het NIP (Sylvie Stappenbelt), uit de V&VP⁹ (Yvette IJland), uit de ZN (Sjaak Verduijn) en staat onder voorzitterschap van René Benneker. Er is nog één vacature, uit het NIP, maar die hopen we binnenkort vervuld te hebben. Het boeiende en vernieuwende van het proces is dat er veel ‘macht’ ligt bij de werkgroep: wat deze groep als relevant beschouwt, wordt in principe gekwalificeerd als consensus-based. Als de werkgroep het licht op groen heeft gezet gaan de stukken naar de adviesgroep. Dit is een groep personen afkomstig uit allerlei gremia van de ggz (huisartsen, psychiaters, werkgevers, wetenschap, et cetera) die ook wordt gevraagd om het product GMVT van commentaar te voorzien.

Uiteindelijk wordt het product GMVT beoordeeld en vastgesteld in de Agendaraad van het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz. Dat laatste zal plaats gaan vinden ergens begin 2017. Dat is al over één jaar ...

GMVT: fopspeen of reddingsboei? Een uitdaging!

De kerngroep van de GMVT is er stellig van overtuigd dat ZiN het beroepenveld vaktherapieën een laatste kans heeft geboden om zichtbaar te maken wat de gezamenlijke vaktherapieën waard zijn in de ggz. Geen fopspeen. De FVB wordt zeer serieus genomen in de Agendaraad van het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz. Wel een reddingsboei: de GMVT. We zullen het waar moeten maken. En wij zijn niet alleen de leden van de kerngroep en de vaktherapeutische leden in de werkgroep, maar ook alle andere vaktherapeutische professionals die in de loop van het ontwikkelproces betrokken zijn en zullen worden bij de GMVT. De kerngroep ziet het als een uitdaging de handschoen op te nemen. Dat klinkt beter dan reddingsboei, dat is onzes inziens te fatalistisch. We dagen alle andere vaktherapeutische professionals uit mee te doen. Alleen door een gezamenlijke inspanning kunnen we een positief resultaat scoren: een sterke GMVT en een kwaliteitsrijke onderzoekagenda voor de komende jaren. Het jaar 2020 is een cruciaal jaar. Dat klinkt ver weg, maar het is al snel, over vier jaar ...

De kerngroep zal jullie in de komende uitgaven van het Tijdschrift voor vaktherapie op de hoogte houden van het proces. Daarnaast zal er via de FVB een nieuwsbrief verschijnen. Benieuwd? Abonneer je erop en werk daar waar mogelijk mee.

Namens de kerngroep GMVT,
Luuk Sietsma (projectleider) en Kees van den Bos (inhoudelijk secretaris)

Noten:

- 1 <http://www.kwaliteitsontwikkelingggz.nl/>
- 2 In een generieke module staan zorgcomponenten of -onderwerpen beschreven die relevantie hebben voor meerdere psychische stoornissen en/of somatische aandoeningen. Een Zorgstandaard heeft betrekking op één ziektebeeld of stoornis.
- 3 Borgerius, E. & Visser, E.C.M. (2015). Vaktherapie en dagbesteding in de geneeskundige GGZ. Diemen: Zorg Instituut Nederland.
- 4 Citaat uit de aanbiedingsbrief van het ZINL aan de minister van VWS, 29 oktober 2015.
- 5 Commissie Product en Module Ontwikkeling. Commissie van vaktherapeuten die andere vaktherapeuten ondersteund bij het beschrijven van vaktherapeutische interventies in een vast staand format: product (een beknopte beschrijving) of module (uitgebreide beschrijving).
- 6 Heycop ten Ham, B., Hulsbergen, M. & Bohlmeijer E. (2014). Transdiagnostische factoren. Theorie en praktijk (pp. 11). Amsterdam: Boom.
- 7 Os, J. van (2014). De DSM-5 voorbij! Persoonlijke diagnostiek in een nieuwe GGZ. (pp 34). Leusden: Diagnosis.
- 8 Zie eindnoot 6.
- 9 V&VN: V&VN is de beroepsvereniging voor verpleegkundigen, verzorgenden en verpleegkundig specialisten. – zie ook: <http://www.venvn.nl/>